

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Йорданка Христова Йовкова;*
Университет за национално и световно стопанство
Професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „**доктор**“ по *направление 3.7 Администрация и управление „*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 357/08.05.2013 г на Ректора на Нов български университет

Автор на дисертационния труд: Теодора Велева Ризова

Тема на дисертационния труд: Управление и организация на използване на минералните водни ресурси на България за здравен туризъм

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд:

Представеният дисертационен труд се състои от увод, пет глави, заключение, 3 приложения и библиографска справка.

В увода на първо място е обоснована актуалността на темата, произтичаща от засилващото се в съвременните условия значение на здравния туризъм като сегмент от туристическата индустрия на страната за поддържане и подобряване на най-важния икономически ресурс - човешкият капитал с присъщите му знания, умения, квалификация и здравен статус. Правилно се обръща внимание на уникалността и спецификата на здравния туризъм и на разнообразните му форми, от които докторантката избира за фокус на научното си изследване управлението и организацията на използване на минералните водни лечебни ресурси.

В българската икономическа литература специфичните проблеми на организацията и управлението на спа-туризма са слабо разработени, което дава възможност за формулиране на приносни моменти в подобен дисертационен труд. Предметът на изследването е добре формулиран от докторантката. Добре е обоснован и основният подход на изследването - синергетичният, тъй като докторантката си поставя за цел да изследва мултиплицирането на ефектите от научнообоснованото управление на водните лечебни ресурси за туристическото предприятие, за околната среда и за туристите.

Положителна оценка може да се даде и на формулировката на обекта и целите на изследването.

Библиографската справка включва 57 литературни източника на български, руски, немски и английски език, а също и 28 интернет източника. Това е доказателство, че докторантката е добре запозната със степента на разработеност на избраната от нея проблематика в българската и чуждестранна литература.

В представения дисертационен труд докторантката показва добра общотеоретична подготовка, възможности и умения да използва системния подход при анализа на проблемите, а също и познания в областта на правния режим на използване на минералните водни ресурси в страната (глава I и III).

Втората глава на дисертационния труд е с аналитичен характер. Изложението в тази глава илюстрира способности и умения за анализ на обекта на изследването, при което правилно докторантката е приложила дедуктивен подход, характеризирайки първо общите природни минерални ресурси и преминавайки на този фон към оценка на състоянието на минералните водни ресурси на страната.

Четвъртата глава е посветена на иновации в сферата на здравния туризъм, които правилно се разглежда като възможност за усъвършенстване на управлението му.

В пета глава са разгледани модели за управление на минералните водни ресурси. Оценяват се действащите модели за управление и се предлагат насоки на усъвършенстването им чрез подобряване и повишаване на взаимосвързаността на няколко основни елемента – доходи от използването на водните ресурси; човешките ресурси и привлекателността на туристическата дестинация.

II. Оценка на научните и научно-приложни резултати:

Най-важните научно и научно-приложни резултати, постигнати от докторантката чрез разработването на дисертационния труд, по мое мнение, могат да се систематизират в следните направления:

1. Специализираната научна литература, третираща проблемите, свързани с управлението и организацията на здравния туризъм и в частност използването на водните лечебни ресурси за целите на неговото развитие са анализирани в необходимия обхват и задълбоченост, като същевременно докторантката показва обосновано критично отношение по основни въпроси.

2. В дисертационния труд докторантката е постигнала добра степен на обобщение и систематизиране на проблемите, свързани със синергетичната организация на здравния туризъм, което може да бъде основа и на бъдещи изследвания и анализи.

3. На основата на анализ на съществуващата нормативна база са изведени основни затрудняващи ефективното (синергетично) управление на здравния туризъм в страната и са формулирани обосновани препоръки за преодоляването им.

4. Анализирани са прилаганият понастоящем модел на управление на здравния туризъм. Това е осъществено на базата на конкретни изследвания чрез анализ на проведени анкетни проучвания, което показва способността на докторантката за осъществяване на самостоятелно научно изследване.

5. В дисертационния труд са използвани подходящи изследователски методи за набиране, анализ и обработка на информацията.

6. Разработени са авторски идеи за усъвършенстване на прилаганите понастоящем модели за управление на здравния туризъм и в частност на използването на водните лечебни ресурси чрез прилагане на системен и синергетичен подход.

7. Изложението в глава Пета характеризира и способността на докторантката да прави обосновани изводи и обобщения, използвайки резултатите от анализа.

8. Реализиран е сполучлив опит от страна на докторантката за усъвършенстване и развитие на съществуващия модел на управление на здравния туризъм като са допълнени и доразвити технологичните схеми за използване на минералните води и лечебната кал; направени са предложения за оптимизиране на управленските функции по линията на подобряване на управлението на човешките ресурси, повишаване на конкурентоспособността на обектите за здравен туризъм и оптимизиране на доходите от тази икономическа дейност, независимо от силно социалния ѝ характер. Заслужава внимание постановката, макар и кратко развита, за необходимостта от общи дейности и

разпределение на разходите между съвкупност от обекти, поради факта, че максимизацията на дохода в рамките на един обект е трудно постижима.

Въз основа на посоченото по-горе считам, че докторантката е постигнала целта, която си е поставила с разработването на дисертационния труд и е изпълнила формулираните от нея изследователски задачи.

III. Оценка на научните и научно-приложни приноси:

Докторантката е формулирала ясно и коректно приносите с научен и научно-приложен характер. Те са в съответствие с обекта и предмета на изследването, както и с целта и задачите му.

Потвърждавайки в общи линии формулираните приноси считам, че те могат да бъдат сведени до следните:

- Систематизиране на основни теоретични и методологически въпроси относно управлението и организацията на здравния туризъм и развитие на иновативна идея за комплексно прилагане на системния и синергетичния подход в усъвършенстването им чрез елементи на синергетична организация, подобряване на междусистемните връзки и използване на мрежови структури.

- Разработени са основни методически аспекти за оценка на управленските модели в сферата на здравния туризъм и за прилагането на нови модели за управление на използването на минералните води за нуждите на здравния туризъм.

- Предложените методически постановки са апробирани на базата на анкетни проучвания, осъществени сред три групи респонденти – потребителите на услуги, мениджмънта на обектите за здравен туризъм и органите за местно самоуправление. Това показва „жизнеността“ на предложените от автора методически елементи и модели за управление и възможностите за тяхното практическо приложение, което както се сочи в дисертационния труд, е вече налице в някои туристически предприятия (стр. 153).

- Очертани са обосновани перспективи за развитие на здравния туризъм в България, които включват иновативни направления и стратегии с адекватни на съвременното световно равнище на развитие на здравния туризъм цели.

- Формулирано е обосновано предложение за усъвършенстване на организацията и управлението на здравния туризъм у нас чрез създаване на звено (звена) за синергетично планиране и контрол.

IV. Критични бележки, препоръки и въпроси:

1. Може да се отбележи, че дисертационният труд е фокусиран главно върху методическия инструментариум за управление и организация на здравния туризъм (в частност използването на водни лечебни ресурси). На тази основа в известен смисъл по-слабо са очертани спецификите на моделите за управление и моделите за организация на здравния туризъм, както и степента на тяхното взаимно проникване и взаимодействие.

2. Недостатъчно ясно е представена взаимната обвързаност на математическите модели (глава пета). Какво е мнението на докторантката по въпроса за практическото им прилагане като се има предвид, че тук съществуват редица проблеми, свързани с информационното осигуряване, определянето на ограничителни условия и др. п.

3. Текстът, представен на стр. 95 – 104 по мое мнение е излишен, доколкото представя известни от теорията на статистиката формули. По-интересен би бил коментарът на изчислени по тези формули показатели.

4. В дисертационния труд има допуснати известни неточности. Така например на стр. 106 докторантката посочва, че под туристическо предприятие се разбират всички видове собственост, на стр. 113 – 114 е налице смесване на понятията „организационна форма“ и „форма на собственост“ и др.п.

5. Считаю, че равнището на дисертационния труд би се повишило при един сравнителен анализ на резултатите от анкетите на трите групи респонденти, по-конкретно на отговорите на въпросите, свързани с управлението и организацията на здравния туризъм.

6. Какво е значението на синергетичния подход в управлението на здравния туризъм за устойчивото развитие на този сектор? Считаю, че това направление е перспективно за по-нататъшната изследователска дейност на докторантката.

V. Оценка на автореферата:

Представеният автореферат на дисертационния труд отговаря на изискванията, което означава, че:

1. Отразява ясно и точно в синтезиран вид и обем съдържанието и структурата на дисертационния труд.

2. Дава достатъчно пълна представа за постигнатите от докторантката резултати.

3. Представя обосновани и формулирани удачно научните и научно-приложни приноси.

VI. Оценка на публикациите по дисертацията:

Докторант Теодора Ризова е представила осем публикации, свързани с проблематиката на дисертационния труд. Една от публикациите е в съавторство, другите са самостоятелни. Четири от публикациите са на руски език (публикувани в Русия) и една – на английски, издадена от английско издателство. Публикациите включват и една самостоятелна монография, както и една студия. Това показва, че проблематиката и резултатите, постигнати чрез разработването на дисертационния труд, са известни и достъпни за академичните и бизнес среди, както и за представителите на местните органи за управление, които имат отношение към организацията и управлението на здравния туризъм. В известна степен е налице и популяризиране на изследователската дейност на докторантката извън страната.

VII. Заключение:

Дисертационният труд е завършено научно изследване, отличаващо се с актуалност, добра теоретична и методологична база, осъществено емпирично изследване, обосновани обобщения, изводи, оценки и предложения. Основната цел и изследователските задачи са постигнати. Развити са идеи с характер на научни и научно-приложни приноси.

Гореизложеното ми дава основание за положителна оценка на дисертационния труд, който отговаря на съответните изисквания, най-вече – актуалност и наличие на приноси. На тази основа предлагам на докторант Теодора Ризова да бъде присъдена научната и образователна степен „доктор“ по научно направление „Администрация и управление“ в НБУ за дисертационния й труд на тема: „Управление и организация на използването на минералните водни лечебни ресурси на България за здравен туризъм“.

27.05.2013 г., София

Рецензент:


(проф. д-р Йорданка Йовкова)